

รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ

A Model of the Buddhist Administration in the Elderly Schools

พระครูสิริภุรินิทัศน์ จตสคโค (ดิษสววรรค์)¹, วิรัช จงอยู่สุข² และปฐิธรรม สำเนียง³

Phrakhru Siriphurinithat Thitasaggo (Ditsawan), Wirat Jongyoosuk and

Patitham Samniang

Received: August 27, 2019

Revised: November 13, 2020

Accepted: November 19, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาแบบวิธีผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูปหรือคน การประเมินรูปแบบกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 รูปหรือคน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ 1.1) การบริหารด้านหลักสูตร 1.2) การบริหารด้านกิจกรรม 1.3) การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุบูรณาการกับหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา 2) รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ 2.1) การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ ด้านศีลภาวนา จัดหลักสูตรการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ ด้านจิตตภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอารมณ์ ด้านปัญญาภาวนา จัดหลักสูตรการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เป็นต้น 2.2) การบริหารกิจกรรม ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย ด้านศีลภาวนา จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น ด้านจิตตภาวนา จัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านปัญญาภาวนา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ 2.3) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา ด้านศีลภาวนา ส่งเสริมบุคลากรและผู้สูงอายุในชุมชนให้มีกิริยา

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Phurinat2511@hotmail.com, Tel 095-4959643

มารยาท และใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ด้านจิตภาวนา ส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และ ด้านปัญญาภาวนา ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาตามหลักภาวนา 4 เป็นต้น และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารเชิงพุทธ, โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

This research article aims to study the condition and development of the Buddhist administration in the elderly schools including the evaluating of it. The research utilized a combined methodology by providing the documentary method and interviewed 18 significant participants by the dept interview method. In the meantime, the research provided a focus group with 10 experts, also, the researcher was processing the pattern by using the focus group with 30 experts. This research found that 1) the conditions of Buddhist administration in elderly schools: 1.1) curriculum administration 1.2) activities management aspect 1.3) elderly school management. In this respect, the section of Buddhist administration in elderly schools integrated with the four principles of prayer which include physical development, moral development, emotional development and intellectual development. 2) The Buddhist administration pattern in elderly schools: 2.1) The curriculum administration consisted of physical meditation where the curriculum provided food and nutrition guideline for physical health and the curriculum prepared the course for living in the elderly period. Also, the spirituality aspect organised a physical health course on emotions. In the same way, intellectual prayer provided the seminar for the learners, for example. 2.2) Activity management contained physical meditation that organised activities to encourage physical health through work out. In the prayer aspect, provided activities to connect the elderly with a different generation. Meantime, the spirituality aspect had created recreational activities, also, Intellectual prayer provided rooms to exchange knowledge in promoting health. 2.3) The management aspect consisted of the physical prayer where it encouraged the elderly in the community to participate in a religious spirit. The prayer aspect, encouraging personnel and elders in the communities to behave and polite. The spirituality aspect had promoted inspiration for elders in order to have the motivation for life.

Meanwhile, the wisdom of prayer had encouraged elders to use the wisdom to solve problems along with the principle of four prayers, for instants. Lastly, 3) The evaluation of the Buddhist administration model in the elderly schools had found that the model was beneficial at the highest level and right in notion.

Keywords: Model, Buddhist Administration, Elderly Schools

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เพื่อการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยแผนฉบับนี้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม” วัตถุประสงค์ของแผนฉบับนี้มี 5 ประการ คือ 1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ และมีหลักประกันที่มั่นคง 2) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สังคมไทยตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด 3) เพื่อให้ประชากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการและมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ 4) เพื่อให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ และเอกชน ตระหนักและมีส่วนร่วมในการกิจด้านผู้สูงอายุ และ 5) เพื่อให้มีกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553)

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ “ภายใต้แนวคิดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ผ่านการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบที่ผู้สูงอายุจะได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะด้านการดูแลตัวเองและพึ่งพาตัวเองได้ในระดับสูง รวมถึงการพัฒนาความสามารถทางกาย จิต สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็น “ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ” (Active Aging) (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดาพร, 2560) จากแนวโน้มที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างเต็มรูปแบบในปี 2568 ทำให้ทุกภาคส่วนต้องตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น จึงเกิดแนวคิดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำท้องถิ่น เพื่อช่วยลดปัญหาทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อย ๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้นมีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุหรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม

จากปัญหาของผู้สูงอายุทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวความคิดการทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ” เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโดยใช้รูปแบบโรงเรียนที่มีรูปแบบและวิชาสอนหลากหลาย นำไปสู่คำถามที่ว่า เนื้อหาของการบริหารด้านหลักสูตร การบริหารด้านกิจกรรม การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรครอบคลุมประเด็นใดบ้างจึงจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่จริงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการ พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรทำการศึกษา รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุขั้นที่มุ่งสู่การพัฒนาผู้สูงอายุให้มีศักยภาพ เสริมสร้างคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ ส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ ดำรงสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตภาคเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยเลือกโดยยึดหลักกว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็นจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร ดังนั้น จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 18 คน

ขั้นตอนที่ 2 จากเอกสารและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ จำนวน 10 รูปหรือคน ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน ผู้ทรงคุณวุฒิ โรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหาร จำนวน 4 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ วิธีดำเนินการวิจัย

1) นำรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากขั้นตอนที่ 2 มาประเมินรูปแบบ ในด้านความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของ

รูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ แล้วสังเคราะห์ทั้ง 4 ส่วน

2) นำผลการสังเคราะห์มาสร้างเป็นการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ในการคัดเลือกในการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และประโยชน์ของรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร ได้มีการวางแผนและพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบโดยกำหนดกรอบเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมในวัยสูงอายุ ด้านการบริหารกิจกรรม มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียน การทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์อาชีพ และการบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การทำไข่เค็ม การเข้าวัดฟังธรรม ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยวิธีพุทธบูรณาการ ตามหลักธรรม ในการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ด้วยวิธีพุทธบูรณาการ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยในการดำเนินชีวิต คือ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อผู้สูงอายุสามารถนำมาประพจน์ปฏิบัติใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร มีรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) กายภาวนา โรงเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดหลักสูตรเพื่อสุขภาพให้ผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หลักสูตรการดูแลสุขภาพช่องปาก หลักสูตรการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ หลักสูตรการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและที่พักอาศัยในวัยผู้สูงอายุ ที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ 2) ศิลภาวนา มีการจัดหลักสูตรการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในวัยสูงอายุ ควรจัดหลักสูตรจิตอาสาเพื่อชีวิตและสังคม เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีในการเป็นจิตอาสา หลักสูตรการออมในวัยสูงอายุ เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ 3) จิตตภาวนา มีการจัดหลักสูตรสุขภาพกายทางอารมณ์ หลักสูตรสุขภาพใจ หลักสูตรการนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน ควรจัดหลักสูตรดนตรี/ร้องเพลง เพื่อให้ผู้สูงอายุคลายเหงา 4) ปัญญาภาวนา มีการจัดหลักสูตรการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารกิจกรรม มีรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) กายภาวนา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อ

แสดงตนเป็นพุทธมามกะ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา 2) ศิลภาวณา ได้มีการจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น กิจกรรมการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ กิจกรรมทุกวันธรรมสวนะ ซึ่งประกอบด้วย ทำวัตรสวดมนต์แปล ฟังพระธรรมเทศนา และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน 3) จิตตภาวณา มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมธนาการความดี กิจกรรมทุกวันธรรมัสสวนะ กิจกรรมปฏิบัติธรรม ทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ถือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ 4) ปัญญาภาวณา ได้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ จัดเวทีพบปะ พูดคุย สืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ในตัวผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีคุณค่าส่งคมควรนำมาเรียนรู้และสืบทอดต่อไปสู่ผู้สนใจ ด้านการบริหารจัดการ มีรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) ภาวณา มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วม รักษา ดูแลให้อารงไว้ซึ่งวัฒนธรรมในชุมชน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้กับผู้สูงอายุ สนับสนุนการสร้างบุคลิกภาพที่ดี 2) ศิลภาวณา มีการส่งเสริมผู้สูงอายุรู้จักการต่อสู้สารกันในสังคม มีการส่งเสริมการพัฒนาศีลธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรมในการดำเนินชีวิต 3) จิตตภาวณา ส่งเสริมแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต ช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติสมาธิเป็นประจำ มีจิตสำนึกและยึดหลักในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม 4) ปัญญาภาวณา เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาตามหลักภาวณา 4

3. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า โดยภาพรวม รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนผู้สูงอายุ รูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1.1 การบริหารด้านหลักสูตร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุจึงต้องกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับบริบทของสมาชิกผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา เพื่อให้ร่างกายของผู้สูงอายุแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง สามารถปล่อยวางในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนของเรา รู้จักการเข้าสังคมกับผู้อื่น ประพฤติตนอยู่ในศีลไม่เบียดเบียนผู้อื่น แบ่งปันทรัพย์สินให้ลูกหลานและให้ทานแก่ผู้ยากไร้ สร้างศรัทธาในตนให้เป็นที่รักที่นับถือของลูกหลานและสังคมในการทำประโยชน์และสร้างคุณงามความดีต่อสังคม และมีอารมณ์สดชื่นตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้เท่าทันโลกและเหตุการณ์ปัจจุบัน ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ฟังพาดตนเองได้ อยู่อย่างพอเพียง ไม่ประมาทในการใช้จ่าย รู้จักการออมทรัพย์ และการคบเพื่อนกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยา วงศ์ชัยวัฒน์ (2561) พบว่า

แนวความคิดพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบตะวันตก คือการพัฒนาชีวิตของบุคคลให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ความพึงพอใจในชีวิตของแต่ละบุคคล ด้านร่างกาย ให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์สุขภาพอนามัยดีไม่เจ็บป่วยง่าย มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านจิตใจ มีความพึงพอใจในชีวิตของตนรวมถึงการดำรงชีวิตให้มีความสุขและจัดการกับความโศกเศร้า ด้านสังคม ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม ไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคม มีครอบครัวที่อบอุ่น เป็นประชากรที่ดีของประเทศ และด้านปัญญา มีการศึกษาดี การได้รับข่าวสาร ประกอบอาชีพที่มีประสิทธิภาพ ใช้จ่ายอย่างประหยัด

1.2 การบริหารด้านกิจกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมที่ทางโรงเรียน ผู้สูงอายุได้จัดขึ้น เหมาะแก่วัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุมากที่สุด กล่าวคือการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขได้นั้นจะต้องพยายามรักษาระดับของกิจกรรมทางสังคมของตนไว้ กิจกรรมและบทบาทใด ๆ ของบุคคลที่ถูกผลักดันให้เลิกกระทำ จะต้องมียุทธศาสตร์ใหม่ ๆ มาทดแทน หากบุคคลใด สามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมของตนไว้ได้ จะเป็นบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข และเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต นอกจากนั้นกิจกรรมจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น โดยการแนะนำให้ผู้สูงอายุที่รู้สึกเหงาและคิดว่าตนเป็นคนไร้ประโยชน์ ให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเป็นการกลับเข้าสู่ชีวิตสังคม และมีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ ก็จะทำให้สุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโสภณพุทธิศาสตร์ (2562) พบว่า 1) การดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุและ เกิดจากพฤติกรรมในการใช้ชีวิต การบริโภคอาหาร และมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ปราศจากความเครียด ส่งผลต่อสุขภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจ 2) การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ได้รับการส่งเสริมรูปแบบให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน โดยมีการสถิติข้อมูล การเปรียบเทียบกิจกรรมระหว่างชุมชนต่างจังหวัดและกิจกรรมชุมชนเมือง ได้นำเอากิจกรรมไปพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบให้เกิดความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ และเป็น การผ่อนคลายความเครียดของผู้สูงอายุจากการอยู่บ้าน โดยไม่มีกิจกรรมใด ๆ 3) การส่งเสริมและการจัดการสุขภาวะ สวัสดิการของผู้สูงอายุ ส่งเสริมเรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะ จัดกิจกรรมเรื่องการดูแลสุขภาวะให้ถูกต้อง ส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุอย่างน้อยอาทิตย์ละ 2 วันต่อสัปดาห์ ตลอดถึงส่งเสริมให้ครอบครัวได้ตระหนักต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ และการดูแลสุขภาพโดยองค์รวม

1.3 การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ บูรณาการกับหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้ยึดหลัก 5 ก ซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่ม 2) กรรมการ 3) กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน 4) กิจกรรม และ 5) กองทุน จึงทำให้การบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุ ต้องสร้างกลุ่มของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มแกนนำ คณะทำงาน และกลุ่มสมาชิก หรือกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการทำงาน ซึ่งขั้นนี้ต้องมีกลยุทธ์ในการสร้างความเป็นกลุ่มก้อนให้หลากหลายวิธี เช่น การเปิดรับสมัครสมาชิกหรือ

นักเรียนผู้สูงอายุ การต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่เคยมีอยู่ในชุมชน การสร้างสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มก้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอุ่น) และคณะ (2556) พบว่า คณะสงฆ์และองค์กรพระพุทธศาสนาในสังคมไทย มีบทบาทหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างประโยชน์และความสุขตามแนวพระพุทธศาสนาให้กับผู้คนในสังคม ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะใช้กระบวนการพัฒนาที่แตกต่างกัน เช่น เน้นการส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ การพัฒนาสังคม การเสริมสร้างจริยธรรม การปฏิบัติภาวนา เป็นต้น แต่โดยภาพรวม คือ การพัฒนาให้บุคคลและสังคมได้มีการเรียนรู้จากสิ่งที่ย่อยง่ายไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีจิตใจและสติปัญญาในการพัฒนาตนเองคือการจัดการเพื่อคุ้มครองชีวิตที่ตีร่วมกัน

2. รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

2.1 การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ ด้านศีลภาวนา จัดหลักสูตรการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ ด้านจิตตภาวนา จัดหลักสูตรสุขภาพกายเกี่ยวกับอารมณ์ ด้านปัญญาภาวนา จัดหลักสูตรการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีรูปแบบที่ดี มีความสัมพันธ์กับบริบทของผู้สูงอายุ จึงทำให้สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุพอใจในหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะช่วยสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ทางร่างกายก็รู้จักดูแลสุขภาพกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านจิตใจ ก็มีจิตใจที่มั่นคง ด้านสังคม ก็มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนในสังคม และมีความสุขกับการเข้าร่วมสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ก็มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของยุพิน ทรัพย์แก้ว (2558) พบว่า 1) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุพบว่า ร้อยละ 93.33 มีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน พบว่า (1) ด้านร่างกายผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพและสามารถดูแลตนเองได้ไม่เป็นภาระของลูกหลานมีสุขภาพกายที่ดีสมบูรณ์แข็งแรงการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ อាកการดีขึ้น (2) ด้านจิตใจผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจมั่นใจความจำและสมาธิดีขึ้น (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ได้เพื่อนรอยยิ้มความสบายใจและความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ (4) ด้านสิ่งแวดล้อมได้รับข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ร่วมกิจกรรมนันทนาการและศึกษาดูงานนอกสถานที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้สมาคมสภาผู้สูงอายุในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีจังหวัดนครศรีธรรมราชนำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้กับทุกอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 การบริหารกิจกรรม ประกอบด้วย ด้านกายภาวนา จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย ด้านศีลภาวนา จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น ด้านจิตตภาวนา จัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านปัญญาภาวนา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกิจกรรม มีกิจกรรมที่หลากหลายเข้ากับบริบทของกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุ มีความพอใจในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนผู้สูงอายุได้จัดขึ้น ทั้งกิจกรรมที่เข้าร่วมก็พัฒนาร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง

รู้จักดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองมากขึ้น กิจกรรมทางด้านจิตใจ ก็ทำให้ผู้สูงอายุรู้จักผ่อนคลายจิตใจไม่ยึดมั่นถือมั่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุกรมกิจการผู้สูงอายุ (2559) ที่กล่าวไว้ว่า ประเภทกิจกรรมและตัวอย่างกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่มีการดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีดังนี้ 1) กิจกรรมประเภทส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจของผู้สูงอายุ กิจกรรมเหล่านี้ด้านหนึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย อีกด้านหนึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สร้างให้เกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ความหม่นเศร้าทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้รับการเยียวยา ฟันฟู ควรคำนึงถึงความพร้อมของสภาพทางร่างกายและความสนใจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วม

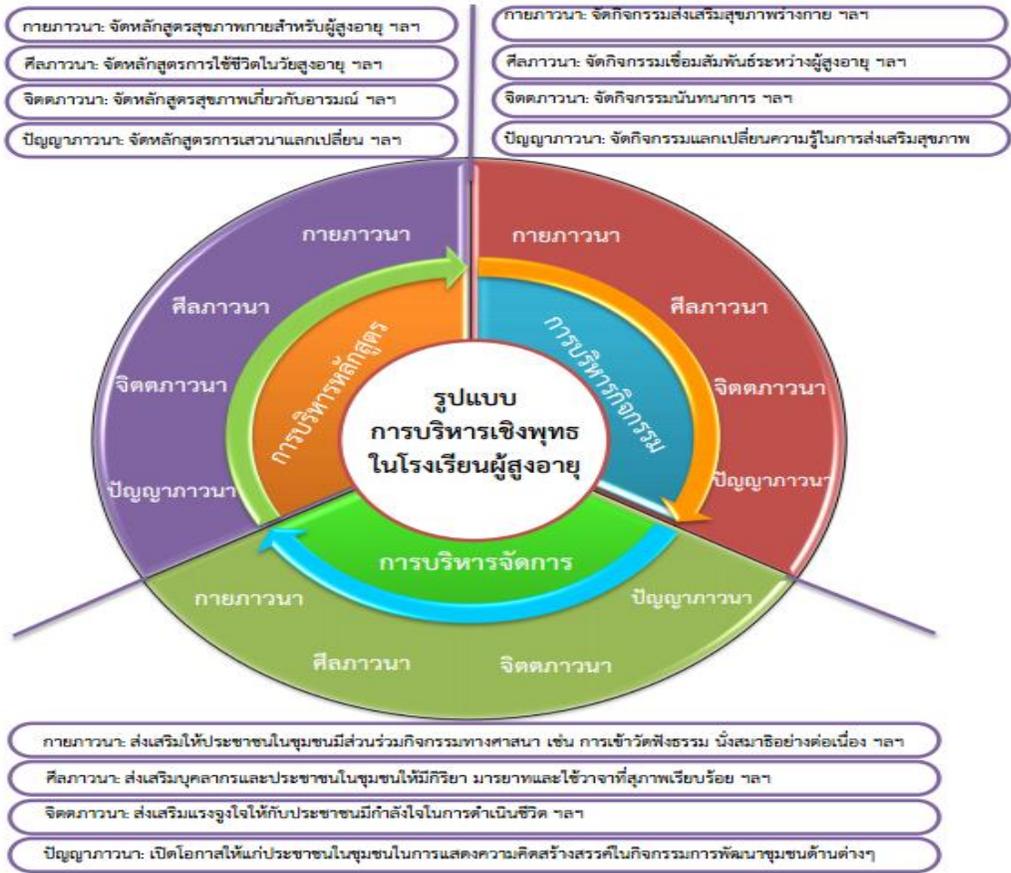
2.3 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา ด้านศิลปภาพวาด ส่งเสริมบุคลากรและผู้สูงอายุในชุมชนให้มีกิจกรรมร่าย และใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ด้านจิตภาพ ส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิต และ ด้านปัญญาภาพ ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาตามหลักภาพ 4 เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และสติปัญญา ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงดี มีความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เอง และมีเครือข่ายจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ มีความสุข สนุกสนาน และมีความสามัคคีร่วมมือในการทำกิจกรรมดี ๆ ทำให้นักเรียนรู้จักแบ่งปันกัน ทำให้เกิดความรักใคร่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการสืบสานวัฒนธรรมและถ่ายทอดภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิศักดิ์ สนามชัยกุล และคณะ (2557) พบว่า 1) การศึกษาสถานภาพ ศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตำบลบ้านตัว ส่วนใหญ่ มีสุขภาพแข็งแรงดี โรคที่เป็นกันมากคือความดันโลหิตสูง มีความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เองเกือบทั้งหมด รวมทั้งสามารถทำงานบ้านได้เอง มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดสรรงบประมาณสนับสนุน กิจกรรมที่ชอบและต้องการให้โรงเรียนจัด คือ การให้ความรู้การดูแลสุขภาพ รองลงมาคือ การตรวจสุขภาพและกิจกรรมนันทนาการ สิ่งที่เป็นความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ อยากให้โรงเรียนมีสถานที่กว้างขวาง 2) การศึกษาบทบาทของครอบครัว ชุมชน และองค์กรภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัวมีทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และดูแลรักษาพยาบาล เจ็บป่วย ได้รับความอบอุ่นไม่ถูกทอดทิ้ง ส่วนชุมชนไม่มีโครงการใด ๆ สนับสนุนผู้สูงอายุ ในส่วนงานภาครัฐที่สนับสนุนหลักคือ ศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ 38 และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนและจัดสรรงบประมาณสนับสนุน 3) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ (ผู้สูงวัย) ตำบลบ้านตัว พบว่า โรงเรียนมีโครงสร้างใหญ่ มีคณะกรรมการจำนวนมาก ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร มี 7 ฝ่าย คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ปฏิบัติงานโดยอาสาสมัคร จำนวน 7 คน รับผิดชอบเป็นครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ครูผู้ทำกิจกรรม และครูผู้สอน ปัจจัยที่ส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จคือ มีครูที่เกษียณอายุราชการที่มีจิตอาสา มี

ความสามารถเฉพาะตัวมาช่วยปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็ง เสียสละ โดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ มีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน และมีความสามัคคีร่วมมือในการทำกิจกรรมดี ให้นักเรียนนำอาหารมารับประทานร่วมกัน แบ่งปันกัน ทำให้เกิดความรักใคร่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการสืบสานวัฒนธรรมและถ่ายทอดภูมิปัญญา 4) ในการพัฒนาโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีปัญหาขาดแคลนงบประมาณ อาคารสถานที่คับแคบ จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและศักยภาพผู้สูงอายุ ส่วนการแก้ปัญหาขาดอาสาสมัคร พบว่า วิธีคัดเลือกนักเรียนที่ศักยภาพ และมีความสามารถได้ผลมากที่สุด รองลงมาคือ ช่วยกันชักชวนคนใกล้ชิด คนรู้จักมาช่วยงาน การกำหนดตัวชี้วัดและพัฒนาแบบประเมินความพึงพอใจ ใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน ใช้ประเมินก่อนเข้าเรียนและหลังเรียนในแต่ละภาคเรียน

3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบมีความถูกต้องและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและได้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จึงทำให้รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ออกมาสมบูรณ์และถูกต้อง จึงทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ พล โปรเทียรณ์ (2561) พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักสัปตปริสธรรม 7 โรงเรียนสอนดนตรี กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) การบริหารจัดการงานวิชาการตามหลักสัปตปริสธรรม 7 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก 2) การบริหารจัดการงานงบประมาณ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก 3) การบริหารจัดการงานบุคคลตามหลักสัปตปริสธรรม 7 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และ 4) การบริหารจัดการงานทั่วไปตามหลักสัปตปริสธรรม 7 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ” จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ควรมีนโยบาย การพัฒนาการบริหารคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ของชุมชน ชนบท โดยให้ผู้สูงอายุมีความรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนได้ และช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญมากขึ้น

2. ควรมีนโยบายในการดำเนินการบริหารจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุเข้าสู่ภาคปฏิบัติ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีการกำหนดโครงการ กิจกรรมดำเนินงาน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนในเชิงปฏิบัติในการพัฒนาการบริหารจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

ผู้วิจัย ได้สรุปข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติในการบริหารเชิงพุทธในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการบริหารกิจกรรม และด้านการบริหารจัดการ จึงพอสรุปเพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมกิจกรรมการเจริญสมาธิภาวนา เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุ มีกำลังใจในการปฏิบัติธรรม เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานของตน
2. ควรสร้างเครือข่ายและสร้างกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาการบริหารจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุและชุมชนผ่านการปฏิบัติจริงในพื้นที่และระหว่างพื้นที่หรือข้ามพื้นที่ เพื่อการขยายผลการพัฒนาให้กว้างขวางมากขึ้น
3. ควรสร้างฐานการพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการสุขภาพในชุมชน เพื่อใช้เป็นปัจจัยนำเข้า เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบสถานะสุขภาพของตนเอง และนำไปสู่การจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). แผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพปัญญาวิจัย.
- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุกรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). *คู่มือผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กันยา วงศ์ชัยวัฒน์. (2561). *แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุ*. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณพุทธศาสตร์. (2562). โรงเรียนผู้สูงอายุ: การจัดการสุขภาพและสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(1), 961.
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอู่่น) และคณะ. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. (รายงานการวิจัย). สำนักสนับสนุนสุขภาพองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.): มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูมิศักดิ์ สนามชัยสกุล และคณะ. (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านดู่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์*. (รายงานการวิจัย). คณะเทคโนโลยีการเกษตร: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

- ณัฐนันท์ พล โปรเกียรติ์. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนสอนดนตรี กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุพิน ทรัพย์แก้ว. (2558). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช. (รายงานการวิจัย). นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดาพร. (2560). การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุการถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยม อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

